

КОМУНІСТИЧНА ЛІВІЦЯ В ЧЕХОСЛОВАКІЇ.

(Кореспонденція до "Українських Робітничих Вістей").

Голова повертає на ліво, а тубу на право.

В загальному світовому робітничому русі боротьба між лівицею, яка обстоює Комуністичний Інтернаціонал і правницею, яка держить ся ІІ. Інтернаціоналу, нині майже закінчена по всіх європейських краях. Не могло уникнути цього явища і чехословацьке робітництво. Але як суперечка, яка прибрала дуже виразні форми отвертого прогнання з пролетарських мас всього роду дрібно-буржуазних керівників від лібералізму, які зрадили робітничі інтереси за часів світової війни, вже нині перетворюють ся поволі на боротьбу між Другим а Третім Інтернаціоналами, а в змаганні поміж комуністами і відбудувниками. Як відомо, по лінії Європи повстало нині таке уважене заворушення проти жовтої спілки соціал-міністрів та робітничих факцій, що частина колишніх лідерів зважидься посунути в ліво. Так повстала течія "відбудувників" Інтернаціоналу. Так приблизно незалежно з'явили німецькі незалежники і англійська Незалежна Робітничая Партия, французька Соціалістичная Партия, швейцарська соціалістичная Партия та цілий ряд груп по інших краях. На такому ґрунті опинились і чеські соціал-демократи, котрі відмовились брати участь в Женевському конгресі, який відбув ся І. серпня 1920 року.

Та чеські соціал-патріоти не становлять винятку з загального правила і виступили з ІІ. Інтернаціоналу, вони почали шукати нагоди уцїсти ся поміж двома крилами, і прилучились до тих, що хочуть збудувати зовсім новий, один Інтернаціонал для світа, один для червоних і жовтих, для Леніна і Лонге, для Ренодея і Даймінга.

Провідники чеських робітників під натиском пролетарських мас мусїли повернути голову в ліво, але їх міщанська природа сему противить ся, а їхні тудуби все непохитно стоять по старому і дивлять ся в право.

Крути, аби було наше.

Чехословацька соціал-демократія відійшла від жовтих соціалістів, але до червоних не прилучилась. Та настрий в масах все наростає на користь комуністам і скоро всім стало ясно, що в рядах партії перемога переходить на бік прихильників ІІІ. Інтернаціоналу. Боротьба між лівицею і правницею розвивається на цілому фронті, від низин до верхів.

В самім парламенті, — де чеські с.д. разом з ріжними націонал-шовіністами творили настільки поважну групу, що ціла політика в краю мусїла піти під їхню зовнішню покришкою, — також не обійшло ся без комуністів, і 18 членів с.д. посїли в сенаторів прилучившись до комуністів.

В редакції "Pravo Lidu" частіна співробітників, редакторів та майже всі робітники в друкарні заявили себе комуністами. Ставало ясним, що більшість в партії належить до комуністичної лівиці. Кождий зрозумів, що партійний зїзд, який мав відбутись 25 вересня 1920 року, не міг бути нічим, як тільки переважно комуністичним.

Тоді центральний комітет, який складав ся з правої більшости, щоби уникнути свого неминуемого упадку, ухвалив відтїгнути зїзд спершу на два, а потім на три місяці, а відтак переїхав постанову, що на зїзді партії не можуть брати участь ті, котрі заявили себе комуністами. Се було різноточне виключення з партії більшої частини членства. Центральний комітет не мав права виключувати з партії мало не всю партію. Тільки один зїзд партії був правосильний встановити принцип і нагадати тих, котрі не користь ся засадним ухвалом.

На чолі центрального комітету стояли: бувший голова уряду Тусар і бувші міністри, — Йоганес, Майснер, Маркович, Габерман і інші.

Робітники міста Праги счинили заколот проти своїх бувших провідників (які здебільшого були робітниками), не захотїли підлягати сїй самодіястї ухвалї центрального комітету і постановили передати справу скликана зїзду "Комітетови Чину Пражського Округа".

Тим часом ліві члени партії тобто комуністи редактори і робітники друкарні захопили в свої руки цілий будинок робітничого дому, друкарню і редакцію газети "Pravo Lidu" і почали видавати її даліше, даючи місце і правим і лївим і закликаючи всю партію прислати делегатів на зїзд на 25. вересня, як було віддавна ухвалено.

Праві звернулись тоді до влади, щоби та повернула їм втрачену власть, а тим часом почали видавати свій орган також "Pravo Lidu", — через що комуністи змінили назву своєї газети на "Rude Pravo" ("Червоне Право").

Ось така колотївця счинилась в середині партії та переродїл партійного зїзду чехословацької соціал-демократії.

Зїзд і комуністи.

Зїзд відбув ся такі 25—30 вересня 1920 р. Він набув правосильности, коли на него прибули дві третини належної скількості членів. На зїзд було вибрано 466 делегатів, з котрих прибуло 338 осіб. Право гїлосу мали 320 делегатів і обидва секретарі партії т. Шкатулка і Теска. Ухвалено на підставі статута і всіх звідомлень уважати зїзд правосильним.

Зїзд отворив старий основатель партії т. Гїбеш, котрого вибрали почесним головою.

Виявилось, що за останній рік партія зросла до надзвичайних розмірів. Число її членів перевищило пів мільона. На місце 1.430 організацій в минулому році, повстало нині і приступило до праці серед робітничих мас вже 3.015 організацій. Отже, два рази більше ніж було минулого року. В Моравії було 400, а тепер є 1.120, на Шлезку було 85, а тепер є 1.137, в Словакії є 455 а в Австрії — 113 організацій.

Коли підчас своєї промови т. Шмераль, який недавно їздив до Росії і звїдтам повернув комуністом, висноуючи тактику і програму робітничої партії сказав: "Товариші, щоби було всім ясно, я мусувам заявити, що я комуніст", — то по цілій залї залунали оплески. Другий докладчик т. Скалак, згідно з настроєм членства і всіма послїдними подїями в Чехословакї, запропонував прилучитись до ІІІ. Інтернаціоналу. Зїзд ухвалив постанову, на підставі якої новий центр. комітет має негайно поробити заходи що до практичного переведення рішень партії в справі прилучення ся до ІІІ. Інтернаціоналу.

Слїдуючий докладчик, делегат з копальень Кладно т. Запотоцький розповів про Другий Конгрес ІІІ. Інтернаціоналу, з якого він тільки що повернув, і перечитав лист Виконавчого Комітету Комуністичного Інтернаціоналу до чеського пролетаріату.

Та найбільше властивою і революційною рисою, яка вичинила з діяльности зїзду і на пряму його праці, була та, яка виявилась підчас вибору членів нового центрального комітету. До його складу було вибрано 11 робітників і 7 редакторів та посїлів. Головою комітету вибрано робітника Павліна, секретарями — Теску і Шкатулку, урядовцями — Говсера, Кренова і Запотоцького.

Привіт російському пролетаріату.

Щоби найкраще зїясувати

те, що думають чеські соціал-демократи, ми наведемо тут деякі уривки з їхньої відповї до російських робітників від імени ХІІІ. Зїзду робітничої соціал-демократичної партії (25—28. вересня 1920 року). Сей привіт звучить:

"Ми вітаємо російських промислових робітників, як відважний передовий авангард великої пролетарської армії в боротьбі проти капіталізму, вітаємо селянство, що нині вільно обробляє землю..." Даліше йде висноєне політики капіталізму проти соціалістичної Росії і перечислюють ся перемоги червоних військ над Денікіном, Колчаком і висноєне ся підду гурмантани, яка найшла собі пошпача в особі брєкливої республіканської "демократії" Польщі.

"Товариші, ми переконані, що правда на Вашій стороні і на Вашій стороні буде і перемога... Ваша перемога є нашою побїдою і ми відбудуємо, як велике діло стоїть до виконання і яка темрява опанувалаб світлом, колиб Вас переможено.

Ми лише мріємо про той день, коли ми зможемо навязати з Вами безпосередній пролетарський і братський зносини у всіх областях людської діяльности.

Нехай жне Пролетарська Соціалістична Російська Республіка!"

Се все разом дїяте не лише вже ніяких умовиш, що чеський пролетаріат, зорганізований в соціал-демократичній партії, став на комуністичній платформі і що дальший розвиток робітничого руху приведе до повного загибуну соціал-патріотизму.

Відомі поразки.

Розуміть ся, що соціал-угодовиші, які з Тусаром на чолї тащюють під сопліку чорносотенної Франції, та все намагаєсь всіма законними і незаконними шляхами підурити чеських робітників і заманити їх на чорну роль панських пошпачів, — не змогли заспокоїтись на таких висїдах боротьби. Вони рішили битись до послїдного. Вони звертають ся до державної влади, до прокуратурі, до судів про виселенє з партійних будинків нового центрального комітету партії. Вони просять правительство повернути друкарню "законним" володїльцям Тусарови, Німецьким, Стівененови та іншим.

Поїшлиши цілковиту поразку старий центральний комітет скликав 30. вересня збори ширшого комітету і ухвалив, щоби той зїзд, що заявив ся за ІІІ. Інтернаціоналом, уважати тільки зїздом комуністів, а справжній зїзд партії с.д. має відбутись в листопаді с. р.

Се нам ясно показує мізерний упадок опортуністів, які все ще намагають ся вхопити ся за Стебеліну, щоби не потонути в буржуазному болоті.

На той їхній зїзд можуть прийти тільки ті делегати, котрі до 15. жовтня підписуть ся, що вони не є комуністами. Чому-ж то такій страх перед комуністами, що аж треба мало не всю партію виключати? Так фобють ся вони того, що їхні впливи буде розбито і на тому їхньому власному зїзді, як було їх розбито в цілій партії.

Нарешті сї бувші члени цен. ком., і сї недобитки соціал-угодовства, зажмуривши очі на той простенький факт, що їх виникнуло з корабля революції, бешкетують собі далі і ухваляють виключити з партії за захоплене друкарні газети і робітничого дому таких товаришів, як Муну, Шмерала, Говсера, Скалака, Теска і ин. Одногослосно з тим ухвалено, щоби парламентарний і сенаторський с.д. клуб виключити з свого членства всіх прихильників ІІІ. Інтернаціоналу.

Так загинула чеська с.д. партія з старими лїдерами, а на її місце народилась нова комуністичная. В той самий час відбудеть ся зїзд соціал-демократів німецької Чехії, який має розколотись на лївих і правих, і німецька лівиця мусить прилучитись до комуністів Чехії і створити велику пролетарську партію Чехословакї.

ПРОСЯТЬ ПОМОЧІ ДЛЯ ЖЕРТВ УГОРСЬКОГО БІЛОГО ТЕРОРУ.

Віденське бюро несєть поміч жертвам угорського білого терору видало апель до пролетарів всіх країв, щоби сї поспїшили бюрови з своєю матеріальною помічю, бо інакше тисячі жертв білого терору будуть засуджені на страшний терпїня і голодову смерть. Між іншим в апелї говорять ся:

"Коли знесено блокаду Угорщини, наплив політичних утікачів з Угорщини до Відня дуже збільшив ся. Майже всі вони приходять сюди без грошей, без средств до життя, без обуви, біля і одежі; мукі і знущання, які вони переживали в тюрмах і концетраційних таборах білої гварії кровавого диктатора Гортго, підурвали їх дуже на тілі і душі. Але ми тут в такім положенні, що не можемо дати їм достаточної помічі. Число прибувочних так дуже зростає, що австрійський пролетаріат помімо своїх надлюдських зусиль не буде в спроможї врахувати їх всіх від голоду. Наше бюро виплатило до сї пори угорським соціалістам і комуністам поперх 500 тисяч корон запомоги.

Если міжнародний пролетаріат не приїде нам коротцї своєї щедрї помічі, то наше бюро буде приневолене перестати функціонувати. Майже всі утікачі є заводоуви робітниками і вони готові кождої хвилі вихити дїбуть до праці, коби мали тільки спромугу одягнути ся і заплатити собі дорогу."

Просимо отже всіх робітників в цілїм світі, без ріжниць на їх приналежність до політичних та економічних організацій, як рівнож і всі робітничі часопісї збирати датки на вдержанє нашого бюро, щоби воно могло заопїкувати ся жертвами угорського білого терору. Бюро не звертає уваги на організаційну приналежність угорських товаришів, а старєє ся всім однаково помічи, бо всі вони терплять однакову нужду іза політичного переслудування. Пошїлайте нам також і інформації, чи в ваших місцевостях можна дістати працю для тих нещасних жертв білого терору.

Пролетарі всіх країв, поспїшіть нам з помічю!"

З СОВІТСЬКОЇ РОСІЇ.

Передане державних і приватних маєтків в руки робітників.

ШТОКГОЛЬМ, 12. жовтня. ("Роста", Відень.) — Петроградська "Красная Газета" пише:

Передане давних державних і приватних земельних маєтків в руки петроградських робітників зїстало вже вчисти переведене. Совітські маєтки не віддано до ужитку поодиноким особам, які могли допускати ся ріжних спекуляцій, як се вже не раз лучало ся, але їх віддано до ужитку всім робітникам даної галузи промислу. З 1.500 земельних послїдовств в петроградській губернії передано фабричним робітникам 250. Щоби розпочати належну господарку, треба було 1000 фавохних робітників до направлї рільничих машин. Крім 3.000 постійних сільських робітників треба буде нї час живи 4.000 робітників більше, які будуть працювати віддїлами по 2—3 тижнї на селї. В сїй спосіб буде одєгнена подвійна цїль: праця у фабрїцї не буде перервана, а з другої сторони робітникам дасть ся змогу мілька тижнів відїхнути сільським воздухом і скріпити свої сили при здоровій праці.

Електричне світло на сєлах.

МОСКВА, 12. жовтня ("Роста", Відень.) — Заведене е-

лектричного світла по сєлах совітської республіки поступає скоро наперед. Не мине багато часу, як в Росії не буде сєла без електричного освітлення.

Сибір одобрєє диктатуру пролетаріату.

МОСКВА, 14. жовтня ("Роста", Відень.) — На конгресї сибірських союзів, який відбув ся дня 11. жовтня в Красноярську, делегати висловили повне довіре для диктатури пролетаріату, вважаючи її кінечною для охорони здобутків революції і для дальшого успішного розвитку державного устрою.

Безплатна їзда на трамваях в Петрограді.

ПЕТРОГРАД, 12. жовтня. ("Роста", Відень.) — Комісія професійних союзів заявила ся за безплатною їздою на електричних трамваях в Петрограді. Рішенє в сїй справі зїстало оголошенє і воно входить в жите з днем 14. жовтня.

Перша електрична залїзниця між Москвою і Петроградом.

МОСКВА, 14. жовтня ("Роста", Відень.) — Перший електричний потяг в совітській республіцї відїшов з Петрограду до Москви дня 14. жовтня. Сю дорогу відбув він в 7½ годинах.

Врангєль зобовязав ся доставити Франції 5 міль. пудів збіжжя.

МОСКВА, 12. жовтня ("Роста", Відень.) — Врангєль підписав контракт, на підставі котрого зобовязав ся доставити французьким фірмам 5 мільонів пудів збіжжя (Пуд — 35 амер. фунтів.)

Червоний Козак — поїзд для комуністичної пропаганди на Кубані.

ВІДЕНЬ, 9. жовтня ("Роста"). — Московські "Звєстїя" доноєють: В сїх днях повернув до Москви після двомісячної діяльности "червоний козак", поїзд для комуністичної пропаганди сїдз козаків. Через два місяці їздив він по Кубані. В сїм так коротким часї уладжено на Кубані 169 вч., в яких взяло участь 345.000 людей. Цїла праця спочивала в руках пїяних агітаторів. Велику поміч давав кінематограф (рухомі образи), уладжено 248 представств. Рівночасно роздано 400.000 агітаційних листочок. Почаюючи книжок і повістей розійшло ся за 1.200.000 рублів. Зроблено також дуже цікаві спостереження щодо зміни в захованню ся населєня супроти поїзду для пропаганди. На першій зїбранях було присутних 300 до 400 людей; старих людей майже зовсім не було відносно. Але з кождим днем число слухачів зростає. З кінематодругого місяця представств ся зїбрания впрот величаво. На примір в місцевості Благотїщенська було нї зїбрано 12.000 мушїн і жєнщин. На деяких стаціях виходили козакі з хлїбом і соєю на привитанє поїзду, а після зїбрания терачно джували за "добру науку". При сїм треба не забувати, що агітатори мали до діла з масою, яка під виглядом політичним не мала ніякого вишколеня.

Праця агітаторів полягала головно в тім, щоби познакомити населєня з елемєнтарними підставами совітської властї, про яку воно мало зовсім відміненє поїняте, збаламученє припанаєм Денкіна. Треба за припанаєм денкіна, що поїзд пропаганди сповнив незвичайно велику працю, яка полишила глибокі слїди.

В Грещї.

"Дейли Гералд" з 6. жовтня доноєють, що в Атенях відбуло ся перше комуністичне публічне зїбрание. Віче було скликанє в виборчих ділях.

РІЖНІ ВІСТІ.

Польща не може попірати Петлюри, Врангя і Балаховича.

"Kurjer Lwowski" доноєть з Варшави:

З хвилиною, як увїдуть в жите мирові прелїмінарї і перемирє, мусить заперестати ся попіранє військових польських формацій, які досї разом з нами бороли ся проти большевиків. Начальна команда має про се повідомити офіційно командантів сїх формацій. О скільки якийсь з сїх віддїлів після означеного рєчїниця знайдєть ся вноза граничною лінією, означеного в прелїмінарях, буде полішений сам собі і Польща не може брати за него відповідальности. Се відносить ся до військ Петлюри, Махрова і Балаховича.

Дальші арештованя в Галичині.

В Залїщичинї крім д-ра Долинського, арештовано канд. адов. Василя Бараніка, І. Чорнодоло, нач. громади Добровляни Гриця Кузняка і кільканаїцять інших сєлян. — В Станиславовї арештовано залїзничого урядника Корніла Бойчука і його жінку. ("У. Д.")

Величавий похорон Джана Рїда в Москві.

МОСКВА, 25. жовтня. (через Лондон). — Вчєра відбув ся тут величаво похорон Джана Рїда. Тїло його спочиває під стїнами Кремля, де спомінають герої і мученики російської революції. Нагробні промови вїголосили совітські провідники: Бухарін, Колонтаї, Радек і представники ріжних комуністичних організацій, які входять в склад Третєго Інтернаціоналу. Провідник англійських робітників Морфі і французький лїдер Розмер були також присутні на похоронї Рїда.

В Аргентині стрїляють на страйкерів.

БУЕНОС АЙРЕС, 30. жовтня. — Коли страйкерів в фабриках цукру в Ля Пальма не хотїли допустити до фабрїк страйколомів, завїзвано поліцію і військ, які дали кілька салів з карабїнів і убили на місци чотирох страйкерів. В Ульві прийшло також до битви між страйкерами і поліцією, в якій двоє робітників убито а багато ранено. Подібні випадки мали місце також в інших містах Аргентини.

Нові бюра большевицької пропаганди.

АМСТЕРДАМ, 15. жовтня. (почтою). — Російське большевицьке бюро, яке мало тут свій головний офідок, розділено теєр на чотирі секції, як се доноєть голїндський часопіс. З них отворєно нові бюра в полудневї Америцї, Берлін, Амстердамі і Лїрбонї.

Франція не дасть Польщі позички.

Варшавський "Robotnik" доноєть, що старая Польща в Парижі о 1 мільярд франків позички показали ся безуспїшні, бо Франція сама мусить затїгнути внутрішню позичку на свої потреби.

Число безробітних в Німеччині.

БЕРЛІН, 27. жовтня. — Зростає безробітє в Німеччині дїшло теєр до розмірів, які викликають сильні побоювання. Зорганізованє нещєдно державне бюро праці видало саме свій перший статистичний огляд, в якім сказано, що 15. вересня було 733.390 безробітних людей, та що від того часу се число значно побільшило ся. Міністерство праці обчислювало онодї, що число безробітних зростє невдовзі до 3.000.000. В деяких індустриальних округах процент без-

робітних є прямо застрашачучий; в кількох саксонських містах є 200 безробітних на кождих 1.000 душ населєня. Сказано, що багато робітників є без занятя ажє пів року або й більше.

Голодовий страйк в Лодзі.

Дня 9. жовтня відбув ся в Лодзі загальний демонстраційний страйк, як протест проти голоду в містї. Рано не вийшли газети, станули міські заклади та фабрики. Коло 12. години в полудне через місто перетав стотисячний похід з кличем: "Хлїба!"

Конгрес робітничих рад в Берліні.

Як доноєть ПАТ., в Берлінї відбув ся 6. жовтня конгрес робітничих рад, який зїзав робітників, щоби були готові обїяти в найблизшому часї політичну владу. Представники безробітних, присутні на зборах, домагали ся безпартійної соціалїзації господарських підприємств. Ухвалено перелати совїтам в Росії братерський привіт.

Арештованя у Львові.

В п'ятницю, дня 8. жовтня, арештовано у Львові в "Народному Домі" 16 молодих хлопців, між якими мають бути Українці, Польки й Жиди. Тї молоді люди, від 14 лїт життя почавши, робили якісь "тайні" сходи.

Хлїтців переведено на поліцію при вулиці Яхонича, де вони й до сьогодня сє сидять.

Слїдство веде сама поліція. В звязку з сими арештованими переводити ся з рашени поліції в мешкання арештованих хлопців ревізї. ("Вперед.")

Бандити у військових мушудрах в Галичині.

"Вперед" з 17. жовтня доєє: Дня 15. жовтня найдено край дороги на Замартїновї сєлянщина з розбитою головою, порїзаного багнетом. Приїхала ратушкова стація і тяжко ранений приїшов до пам'ятї. Називаєть ся Матвій Шостає і є сєлянщином з Кличина, пов. Рава Руська. Заявив він, що якийсь сєргант і двоє жовнірів взяли його з підводою і казали їхати в ночі, не знати куди. По дорозі сєргант зїіз з воза, щоби, буїм то, шукати дороги. Потім кликнув до одного з жовнірів: "Daj mi bagnet". На сїй приказ оди з жовнірів вдари сєлянщина прикладом в щоку, яка загомила ся, потім поколов його багнетом голову, плечі і праву руку. Тодї бандити скинули свою жертву з воза і втікли з підводою. Раненого відвезено до шпиталю.

Недуги в околицях Львова.

Стерждєно п'ятнистий тиф (родецький повіт) в Острові (городецький повіт) у Фордєрбергу, черевий тиф (львівський повіт) в Зєсєнію, (рудецький повіт) в Бєньковичах, (городецький повіт) в Яг. Городку, червїнку (львівський повіт) в Білгородцї, Глинївї, Клепаровї, Попєжанах, Щирїцї, Вульцї і Зєсєнію, (рудецький повіт) в Бєньковїй Вишнї, в Хлїпчицях, Чайківцях, Сем. Коношках, Комарїв, Зав. Ляшках, Погірїях, Рудаках, Туліголовах і Загірю, (городецький повіт) в Яг. Городку, Гардфельді і Малковичах. ("Вперед.")

За що арештували 72-літнього старця?

"Вперед" з 15. жовтня доноєть: Перед кількома днями привезено до вїзничї при ул. Баторія 72-літнього дідуся Василя Чорномаза з Хлоєва, якого арештовано за висказ: "Щлєченко графив би тих жовнірів за мою кривду", якого мало жжити, коли жовніри забрали йому з торби вижебраний хлїб.